

Csordás János

Kívül a körön

Feketelistán

„Annak, ami van, nem biztos, hogy úgy kell lennie.”

[1]

Már nagyon untam a munkahelyem légkörét, már nagyon untam a feletteseimet, főképpen a főnökömet. Egy kiállhatatlan, jellemtelen, iszákos alak ő. Elegendem lett mindenből, változásokra vágytam, ki akartam kerülni az építőiparban eluralkodó fertőből. Hajtott valami, ami cselekvésre sarkallt. Megelégettem az anyagbeszerzéssel járó napi gondokat, a kora hajnali ébredéseket, a kiszállásokat, a zötykölődéseket az autókban. Élveztem az utazásokat Zsolnára, Mártonba, Eperjesre, Kassára, Nyitrára, Csehországba, kedvem tellett az ismeretlen helyek megismerésében, de amikor rosszabbodtak a munkahelyi körülmények – holott az emberi tényező hatására javulhattak volna –, minimumra csökkentettem a szükséges kiszállások számát, bár ilyenképpen is általában véve hetente kétszer kiutaztam. A feletteseim elvárták, viselkedjem modernkori rabszolgaként, ne mondjak nemet és ne mondjam ki a véleményemet. Cselekedjem akként, amiként ők előírják. Az ilyesmi nekem sohasem tetszett; nem válok olyanná, amilyenné át akarnának nevelni. Nem adtam meg nekik az esélyt! A munkahelyemet munkahelynek tartottam, nem szocialista átnevelő intézetnek. Ha valakinek nem tetszik a személyem, zavarja a fiatalságom, az az ő gondja. Nem munkahelyi vétség! Nem éreztem sürgető vágyat annak elérésére, hogy másoknak megfeleljek. Feleljenek

meg az egyivásúak. Elsősorban a munkám maradéktalan elvégzése volt a célom.

Egy idő után nemet mondtam mindenre, készakarva engedetlené váltam, óhatalanul magamra vonva a figyelmet. Ettől fogva a főnököm – egy Kovanek nevű ember hétfosztályos végzettséggel – többet ivott a kelleténél, az ő főnöke pedig – Gerbert, a pöffeszkedő alak, ki túlbecsülte önmagát – egyre ingerültebb lett miattam és a főnököm miatt, s ha meglátott, görcsbe rándult a szája. Mindketten kizárólag hivatalosan érintkeztek velem, telefonon, cédulákon, cetlikén, fecnikén osztogatták fölösleges instrukcióikat. Feljavult a közérzetem, megmagyarázhatatlan erőt éreztem magamban. Tettem a dolgomat: irányítottam a magam munkáját. Felrúgtam az évtizedek óta megváltoztathatatlanul hitt munkastílust.

Az igazgató hamar beavatkozott. Valakiknek referálniuk kellett rólam, kétségtelen. Beindult a masinéria, megfellebbezhetetlenül győzött a kikezdhetetlen, sziklaszilárd, megreformálhatatlan bolsevik prekonceptió! Először a munkahelyi szakszervezet pártfüggő fegyelmi bizottsága hívatott. Négy kőműves és egy üveges alkotta az ítélkező bizottságot. V. Jano, a munkahelyi szakszervezet elnöke ismertette az álláspontjukat. Rövid tényállás volt, konkrétumokra támaszkodott. C., aki azért lett párttag, mert a tagság előnyökkel járt, durván megfeddett, hogy elbocsátanak, ha ellentmondok a feletteseimnek.

– Nem maga az igazgató – feleltem –, a cselekedeteimet megbízzák rám, és akárki ne adjon nekem tanácsot...

Nevetségesnek tartottam a vásári jellegű, bornírt ceremóniát, felálltam, megköszöntem, hogy időt szakítottak rám és félbehagyták építőjellegű munkájukat. Távoztam, s rájuk csaptam az ajtót. Zokon vették, hisz nem mondták, hogy távozhatok.

Stück, a bérelszámoló osztály nyugdíjazása előtt álló joviális főnöke, aki sportot űzött a kíváncsiskodásból, a folyosóra sietett, hogy kielégítse szenvedélyét. Amikor megpillantott, fülig érő vigyorral megkérdezte: – Letolták?

Mondtam, hogy igen.

– Helyes, hogy rájuk csapta az ajtót. Nem kell félnie, hogy le-
hull a vakolat, tapéta van. – Stück tagadhatatlanul szimpatizált
velem.

Másnap arról pusmogtak, hogy faképnél hagytam a fegyelmi bizottságot, megsértettem a szabályokat, nem tisztelem a tagjait és rájuk csaptam az ajtót. Téma lettem, a szakmunkások megszólítottak, elbeszélgettek velem.

Az igazgató délelőtt tizenegykor hívatott. Aznap reggel nyolctól tizenegyig az ügyemről értekezett a vállalati vezetőség szűkebb köre. Állítólag ennyi időt és energiát még nem fordítottak alkalmazottra a vállalat fennállása óta.

– Maga híres ember lesz – toppant elém Stück, mikor az igazgatói iroda felé mentem –, ne hagyja magát. Előbb figyelmesen hallgasson, és a legvégén, ha mindannyian kiordították magukat, mondja ki a véleményét. De nehogy megemelje a hangját! Maga higgadt ember, mosolyogjon.

Belépve az igazgató irodájába, az igazgató, kit Stück és egypár munkatársa találóan Napóleonnak „titulált”, rám ordított. Hajlamos volt túljátszani a szerepét, igazgatóként eleget kellett tennie az elvárásoknak. A helyiségben ült két balfék helyettese, Gerbert és Julo, a két kreatúra, kitöltve a kötelező formációt. Izzott a levegő a felérendeltség magaselvű elvtársi szentháromság kisugárzásaitól.

– Mit gondol maga, hogy azt tehet, amit akar? – kezdte fagyosan harsány hangján az igazgató igazgatói székében ülve. Aki

nem ismerte, úgy hihette, hogy kiabál, ha beszél. – Nem hallgatja meg a felettesei utasításait, figyelembe se veszi a fegyelmi bizottságot... – És mondta egyvégtében.

Senki sem kínált hellyel. Amíg az igazgató szónokolt, leültem a tárgyalóasztalhoz, átellenben Gerberttel és Juloval, mégsem fogok a kedvükért álldogálni. Nem voltam újonc a vállalatnál, tizenkét éve dolgoztam. Meghallgattam a monológjukat. Gerbert szája habzott a dühtől, legszívesebben félbeszakítottam volna. Valótlanságokat állított, de túrtóztettem magamat. Sztoikus nyugalmam imitált volt. Gyűlöltem ezt a karizma nélküli embert, gyűlöltem a pofátlan modorát. Akik egy náci tiszthez hasonlították a külseje és a hanghordozása miatt, azoknak igazat adhattam. Ugyanaz a megvetés biggyedt mindvégig az arcára. Julo erélyes bírálattal huzakodott elő; megtehetette, a helyi pártszervezet elnökeként beleszólhatott bármibe. Rá nem haragudtam, mitugrász, kotnyeles akarnokra nem haragszik az ember.

Az igazgató produkált egy kötelező vezéri szónoklatot, azután megkérdezte, mit hozok fel a mentségemre. A beszéd eleve készen állt a tarsolyomban. Hátradőltem a széken, mélyet lélegeztem. Félelem rándította össze a gyomromat. Letagadhatatlanul az inkvizíció karmaiba sodródtam. Önmagamat kellett megvédenem hármójukkal szemben. Gerbert lekezelően mért végig, majdnem olyaténképpen, mintha főbenjáró bűnt követtem volna el. Csuhasznak el tudtam volna képzelni a rohadékot... Évek óta nem igazodtam ki a magatartásán, változott, akár az időjárás, mindenkinek fárasztotta az elméjét. Nehezen viselte el, hogy a beosztottjainak magasabb a végzettsége és a műveltsége. A legszűkmarkúbb vezetőnek tartották a vállalatnál, tőle fukarabb emberrel nem találkoztam. Jellembeli inga-